

Nr 421.

Av herr **Andrén**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 115, angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.*

Kungl. Maj:ts förslag till löne reglering för befattningshavare vid rikets universitet (prop. nr 115) synes för universitetsbibliotekens del i åtskilliga avseenden mindre tillfredsställande. Enligt min uppfattning är sålunda den placering å löneskalan, som kommer förste och andre bibliotekarierna till del, alltför låg i förhållande till dessa befattningshavares kompetensvillkor, arbetsuppgifter, befordringsmöjligheter m. m. Och beträffande den föreslagna utsträckningen av den dagliga arbetstiden å tjänsterummet till sju timmar delar jag fullkomligt de betänkligheter, som däremot från universitets- och biblioteksmyndigheternas sida gjorts gällande och vilka jämväl hos departementschefen framkallat en påtaglig tveksamhet om värdet av denna förändring.

I ena som andra fallet synes det mig emellertid i frågans nuvarande läge och med hänsyn till den statsfinansiella situationen icke böra ankomma på enskild motion att söka åvägbringa ändring.

Däremot tillåter jag mig att i nedan angivna punkter föreslå ändring i och tillägg till Kungl. Maj:ts förslag.

- 1) *Angående inrättande av tre nya andre bibliotekariebefattningar vid universitetsbiblioteket i Uppsala mot indragning av motsvarande antal amanuensarvoden.*

I universitetsmyndigheternas riksdagspetita har hemställan om dessa tjänsters inrättande ävensom om överförande å ordinarie stat av en extra bibliotekariebefattning gjorts såväl 1923 som 1924. Framställningen åsyftar dels att tillgodose det starkt framträdande och tillfyllest påvisade behovet av ökade arbetskrafter vid detta vårt lands största bibliotek, dels och ej mindre att åstadkomma en rimligare fördelning mellan antalet ordinarie och extra ordinarie befattningar än den nuvarande proportionen, vilken i huvudsak kvarstår sedan 1909 års reglering, ehuru den redan då, såsom av förslaget framgår, betraktades som en nödfallsutväg ad interim. För närvarande finnas vid biblioteket anställda 12 ordinarie tjänstemän (1 överbibliotekarie, 4 förste och 7 andre bibliotekarier) och, bortsett från övertaliga amanuenser, 7 extra ordinarie befattningshavare (1 extra bibliotekarie och 6 amanuenser med fast arvode), vadan alltså de extra ordinarie utgöra icke mindre än 36,8 % av den samlade tjänstepersonalen. Att denna proportion är abnormt hög torde icke kunna förnekas, särskilt om man tager i betraktande att exempelvis på lärarbanan, där

dock extra-ordinarie-systemet alltjämt så starkt och med rätta påtalas, procent-siffran för extralärare håller sig omkring 13. På den grund har också vid universitetsbiblioteket den situationen inträtt, att utsikterna för institutionens amanuenser att inom rimlig tid erhålla befordran till ordinarie tjänst äro exceptionellt små. Och dock gäller det här personer i åldern 35—40 år, vilka alltsedan sin anställning fylla samma kompetenskrav som fordras för ordinarie tjänst — 5 äro filosofie doktorer (därav 2 docenter), de övriga filosofie licentiater — och av vilka flertalet jämväl ha att uppvisa en tjänsteålder varierande mellan 6—9 år. Det är att märka, att vakanser på grund av uppnådd pensionsålder vid detta bibliotek inträffa allenast två gånger under de närmaste 20 åren, nämligen 1932 och 1944; visserligen kan man ju även i viss mån räkna med de ledigheter, som uppstå vid de övriga stora statsbiblioteken, men dels äro även dessa helt få — före 1940: i Lund en 1932 och en 1939, vid Kungl. biblioteket en 1929 och en 1930 (därefter först 1942) — dels har man ju också att taga dessa institutioners aspiranter med i beräkningen såsom sökande. Uppenbart är att de nya tjänster, som i en framtid kunna finnas nödvändiga för att förstärka bibliotekets arbetskrafter, icke enbart göra tillfyllest härvidlag; en omreglering på sätt som av universitetsmyndigheterna påyrkats torde få anses oundgänglig, och situationen medger icke ytterligare uppskov.

Departementschefen har i fråga om de gjorda äskandena om inrättande av nya befattningar vid universitetsbiblioteken förklarat sig "ingalunda underkänna det föreliggande behovet" och funnit detta särskilt framträda i fråga om universitetsbiblioteket i Uppsala (Kungl. Maj:ts prop. nr 115, sid. 230). Men med hänsyn till de anspråk, som den föreslagna löneregleringen ställer på statens finanser, har departementschefen icke i annan mån ansett sig kunna tillmötesgå de framställda yrkandena, än att han tillstyrkt överförande å ordinarie stat av den nuvarande extra bibliotekariebefattningen.

Häremot torde emellertid kunna invändas, att det principiellt sett kan synas betänkligt att låta denna strävan till besparing gå ut över just de svagast avlönade, varvid även torde böra ihågkommas, dels att det om ifrågavarande tjänstemän, liksom om bibliotekspersonalen i allmänhet, gäller att de varit uteslutna från de senare årens extra tillfälliga lönetillägg, dels att åtskilliga utav dem, enär regleringen av amanuensarvodena trädde i kraft så sent som 1921, i äldre tid fått åtnöjas med en alldeles otillräcklig avlöning, dels slutligen att den nu föreslagna regleringen för amanuenserna realiter kommer att innebära status quo. Vidare är att märka att den påyrkade uppflyttningen av tre amanuensbefattningar till ordinarie andre bibliotekarietjänster icke kommer att medföra så betydande kostnader för statsverket, att detta under förhandenvarande förhållanden bör kunna väcka betänkligheter. Begynnelselönen för andre bibliotekarie utgör enligt förslaget i Uppsala (E-ort) 6,000 kronor, amanuensarvodena åter skola utgå med 4,800 kronor. Skillnaden utgör alltså för närvarande 1,200 kronor för varje tjänst eller för samtliga tre 3,600 kronor jämte därå utgående dyrtidstillägg.

För denna jämförelsevis ringa kostnad skulle universitetsbiblioteket dels er-

hålla ett välbehöfligt tillskott i arbetskraft, dels genom en rimligare proportion mellan antalet ordinarie och extra ordinarie befattningar sättas i stånd att bereda ett antal högt förtjänade amanuenser, som under en mångårig tjänstetid utfört ett för institutionen oundgängligt arbete, den tryggade ställning för framtiden, som ensamt ordinarie anställning kan skänka.

2) *Angående rätt för förste vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Uppsala L. E. Lindberg att jämväl vid övergång till ny lönestat behålla ett personligt lönetillägg å 300 kronor.*

Min framställning i detta hänseende avser att förebygga, att den föreslagna regleringen för ifrågavarande förste vaktmästare kommer att medföra en faktisk sänkning av hans avlöningsförmåner. För närvarande utgå dessa med lön och tjänstgöringspenningar (B-grupp) 1,750 kronor, ålderstillägg 300 kronor, personligt lönetillägg 300 kronor och tillfällig löneförbättring 310 kronor eller tillsammans 2,660 kronor; dyrtidstillägg härå kan exempelvis med en genomsnittsindex av 174 beräknas till 984 kronor. Men härtill kommer ytterligare den ersättning för eftermiddagstjänstgöring, som enligt beslut av 1921 års riksdag utgår till biblioteksvaktmästarne med 4 kronor för varje eftermiddag de tjänstgöra och som för år i regel uppgår till inemot 600 kronor för var och en. Denna ersättning kommer enligt förslaget att upphöra, och dess indragning har för de tre övriga vaktmästarnes del (för närvarande placerade i A-grupp) ansetts böra motivera en uppflyttning av dem till lönegraden B 7, d. v. s. till jämställdhet med förste vaktmästaren. Men även för denne senare, som redan på grund av sin nuvarande placering ägt anspråk på att överflyttas till nämnda lönegrad, indrages ersättningen för eftermiddagstjänstgöringen, vadan det således kan sägas, att han utan någon som helst kompensations mister denna ersättning. Löne regleringskommittén har visserligen tänkt sig, att en viss lindring i förste vaktmästarens skyldighet till eftermiddagstjänstgöring skulle kunna anses som ett slags gottgörelse, men denna utväg förefaller föga tilltalande redan därför att detta måste medföra ökad tjänstgöring för de övriga vaktmästarne. Härtill kommer emellertid ytterligare, att enligt förslaget jämväl det till förste vaktmästaren Lindberg sedan många år utgående personliga lönetillägget å 300 kronor skall indragas. Under sådana förhållanden torde det icke kunna undvikas, att ifrågavarande högt förtjänade befattningshavare får vidkännas en minskning i avlöningsförmåner. Hans lön kommer att utgå med 3,234 kronor, vartill skulle komma ett dyrtidstillägg, som med nyss anförda genomsnittsindex komme att belöpa sig till 614 kronor, tillsammans 3,848 kronor eller i det närmaste 400 kronor mindre än vad han enligt nuvarande stat bort kunna påräkna. Jag förbiser härvid icke, att som en huvudregel för övergång till ny avlöningsstat gäller, att ingen skall lida minskning i "de löneinkomster, som enligt gällande stat eller i övrigt särskilt meddelade bestämmelser skulle vid tiden för de nya staternas ikraftträdande hava tillkommit honom" (prop., sid. 354). Men dessa bestämmelser torde näppeligen kunna tolkas så, att jämväl den ersättning för eftermiddagstjänstgöring, som för närvarande utgår till biblioteksvaktmästar-

na, skall kunna inräknas i de löneinkomster, i vilka övergång till ny stat ej bör medföra minskning.

Under sådana förhållanden synes mig rättvisa och billighet kräva, att ifrågavarande förste vaktmästare förklaras berättigad att under den tid av omkring två och ett halvt år, som återstå av hans tjänstetid, behålla det personliga lönetillägg å 300 kronor, som han för närvarande innehar.

3) *Angående avlöning åt tamburvakter och biträden till allmänhetens betjäning vid universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund.*

För ifrågavarande befattningshavare föreslås en lönesats av 1,200 kronor, i likhet med vad universitetsmyndigheterna påyrkat. Den i det kungl. förslaget förordade nedsättningen till 1,000 kronor, kan jag för min del icke finna välbetänkt; vad vederbörande myndigheter äskat synes i detta fall böra betraktas som ett minimum. Givetvis ligger stor vikt uppå att för tamburvaktbefattningarna kunna förvärva fullt pålitligt folk, och med hänsyn därtill, att motsvarande befattning i Kungl. biblioteket avlönas med 1,500 kronor, synes mig det av mig föreslagna beloppet vara bättre avpassat för universitetsstäderna än det i Kungl. Maj:ts förslag upptagna. Vad ifrågavarande biträdesbefattningar angår (tre i Uppsala och en i Lund), synes det nödvändigt att icke beräkna avlöningen alltför snävt, om biblioteken skola äga någon utsikt att under mera avsevärd tid få behålla de ynglingar, som uppläras för denna tjänstgöring. Att med läta ombyten nödgas gång efter annan insätta nya personer i de skiftande uppgifter, som här ifrågakomma (böckers framtagning och uppsättning i bokmagasinen, expeditionstjänst, vaktmästargöromål m. m.), måste anses som misshushållning med tid och krafter.

På grund av vad sålunda anförts, får jag därför hemställa, att riksdagen måtte besluta,

1) att å ordinarie staten för Uppsala universitet uppföra tre nya andre bibliotekariebefattningar vid universitetsbiblioteket (lönegrad B 21) med indragning av motsvarande antal amanuensarvoden å anslagsposten "avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.";

2) att förste vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Uppsala L. E. Lindberg må jämväl vid övergång till ny lönestat äga rätt att behålla det till honom nu utgående personliga lönetillägg å 300 kronor;

3) att avlöningen för en tamburvakt och tre biträden till allmänhetens betjäning vid universitetsbiblioteket i Uppsala och för en tamburvakt och ett biträde till allmänhetens betjäning vid universitetsbiblioteket i Lund må utgå med 1,200 kronor till en var av dessa befattningshavare.

Stockholm den 16 april 1925.

Georg Andrén.